

Hva er eurytmi egentlig godt for?

En eurytmilærers refleksjoner

av Arve Mathisen

Trykket i tidsskriftet Steinerskolen nr. 4, 1987

Dette spørsmålet møter man i blant som eurytmilærer ved en Steinerskole. «Ja,» sier elevene, «det må jo være godt for noe siden vi har dette som fag på skolen.» Når elevene nærmer seg puberteten oppstår det i dem en naturlig trang til å begripe verden omkring seg. Enkelte reagerer sterkt mot alt som ikke kan vise en klar og tydelig eksistensberettigelse. Denne reaksjonen vil hos noen komme overfor de kunstneriske fagene. «Hvorfor skal vi synge, hvorfor skal vi spille fløyte, hvorfor skal vi ha eurytmi?»

Eurytmien kan vanskelig begrunnes verbalt overfor en som nettopp har blitt tenåring. Den må få tale sitt eget språk, det må være fascinerende å øve eurytmi, det må anspore bevegelsesgleden å følge musikk og diktning i former og armbevegelser. Det er en fullstendig ødeleggende tanke at vi lar elevene øve eurytmi fordi det er så bra for dem. Elevene kan heller ikke godta en slik forklaring. Det blir abstrakte påstander fra lærerens side hvis han svarer elevene med at man bedrer sin konsentrasjonsevne og at man lærer å ta hensyn til hverandre osv. ved å gjøre visse øvelser i eurytmitimene. Ved å få slike svar vokser det i elevene en naturlig ulyst mot faget.

Svaret på hvorfor vi øver eurytmi, eller hvilken som helst annen kunstart, ligger på et helt annet plan. For å forstå de kunstneriske fagene, tror jeg det er nødvendig først å se på de teoretiske fag og grunnen til at disse undervises på skolen. La oss ta matematikken som et eksempel. Matematikk har vi naturligvis bruk for senere i livet. Hvor mange er ikke opptatt av rente-regning og annen praktisk matematikk i disse dager? Vi trenger regning for å holde styr på både oss selv og vår økonomi. For å tilegne elevene disse ferdighetene øver læreren i årevis med barna. Elevene får gjøre tusenvis av addisjoner, subtraksjoner osv. gjennom sin skolegang. I tillegg til øvingen av det kjente lærer man hvert år noe nytt. I fjerde klasse kommer brøkgreningen, i syvende klasse gjennomgås ligninger og negative tall. I de videregående klasser kommer turen til logaritmeregning, trigonometri, derivasjon og integrering. Den som ønsker det kan arbeide hele livet med stadig mer avansert matematikk.

I våre dager kan hvem som helst skaffe seg en billig lommeregner, og selv med et meget vagt begrep om matematikk, kan man ved hjelp av en slik klare alle de enkle regneoppgaver som man møter i hverdagslivet. Vi kan i datamaskinenes tidsalder spørre oss hvorfor vi bruker så mye tid på å lære barna å regne. Vi lærer naturligvis å regne fordi vi utvikler rent menneskelige ferdigheter i matematikken. Ved at et barn øver matematikk, skjer det noe i barnet som ingen maskin i verden kan erstatte. Barnet får et bedre grep om sin indre verden, om sine tanker, ved å øve regning. De stadig mer abstrakte matematiske problemstillinger skjerper elevene, lar dem oppleve seieren ved

å selv sprengte sin forståelses grenser. Regningen gir dem selvrespekt og trygghet. Barn viser en utrolig glede over å ha løst en matematisk oppgave. Det er den gleden som alle mennesker naturlig opplever når de får være med på å skape noe. De som elsker regning spør ikke hvorfor de må regne. Elever som av en eller annen grunn ikke så lett kommer inn i matematikken, de spør hvorfor.

Moderne teknologi kan meget enkelt gi oss informasjon og kunnskaper om nær sagt hvilket som helt tema. Mediene overlesser oss med informasjon og et nærmest uendelig antall bøker er tilgjengelig. Snart har datateknologien forenklet dette enda mer. Vi holder ikke barna på skolebenken for å fylle dem med kunnskaper. Kunnskapene er det medium hvori barnets indre kan utvikle seg. Levende kunnskapsformidling gir elevene lyst på livet, tro på livet. Det gir dem indre ferdigheter slik at de ikke vandrer omkring i verden som fremmede, men nettopp forstår og kjenner vår kultur. Slik oppdras de til frihet.

Det er allikevel ikke riktig å si at vi tilegner oss kunnskaper bare for å utvikle oss som mennesker. Vi tilegner oss matematikk, språk, historie og alle de andre fagene fordi de finnes i verden. Dette er pedagogikkens aller enkleste realitet, en salgs ur-realitet. Barna er verdensborgere, de er kulturhistorisk og på alle andre måter verdens arvtagere. Det er helt naturlig at disse må lære å kjenne sin arv. Ved å lære å kjenne sin arv, lærer de seg selv å kjenne samtidig. Fagenes menneskedannende kvaliteter viser hen mot fremtiden, skaper muligheter som elevene kan forvirkeligjøre senere i livet, i arbeidslivet, i familien, i samfunnet. Ved at vi lærere beskjeftiger oss med fortiden sammen med barna, vekkes fremtidskrefter i dem.

Hvordan forholder dette seg til den kunstneriske undervisningen? Vi maler, spiller, skulpturerer og eurytmiserer uten å knytte direkte an til historiske hendelser. Kunstundervisningen er først og fremst ren praktisk utøvelse av faget. Hva skjer med elevene i denne kunstneriske utfoldelse? De møter seg selv. De møter sin egen fortid. Å øve kunst er selverkjennelse. Man møter sitt indre, og man utfordrer sitt indre i eurytmitimene. Dette kan være et smertelig møte, en ubehagelig utfordring. Indre ubevegelighet kan skape konflikter.

I eurytmifaget øver elevene bevegelse til musikk og språk. Bevegelsene er uttrykk for musikalsk eller dikterisk kunst. Det er aldri snakk om isolerte bevegelsesøvelser som for eksempel etterligner vannets bølger eller dyrenes bevegelser. Eurytmien tar alltid utgangspunkt i det menneskelige, på samme måte som musikken og språket ikke finnes i naturen, men bare blant mennesker. Toner, intervaller, harmonier, vokaler, konsonanter og grammatikk gir uttrykk for lovmessigheter i menneskets indre. Grammatikken er enkel logikk, et urbilde på tenkningen. Intervaller og vokaler er uttrykk for menneskelige følelser. Toner og konsonanter er indre byggestener, de er ryggraden i språk og musikk, hvormed hele den menneskelige ånd kan reise seg til kunstnerisk skapen.

Ved å øve bevegelse til nettopp diktning og musikk i faste uketimer gjennom hele skoletiden, utvikler elevene helt intime ferdigheter. De blir kjent med sitt indre, men ikke på en abstrakt måte, ikke ved psykologiske kunnskaper eller lignende. De blir vant til å omgås objektive menneskelige følelser i form av diktning eller musikk. Elevene ikke bare lærer å kjenne igjen de ulike elementer, de øver seg i å uttrykke disse. Dette er den konkrete selverkjennende handling som ingen maskin gjør for dem. Maskinene kan regne, de kan informere, de kan transportere oss omkring og de kan mye annet. Derfor er det nettopp i vår kultur viktig å pleie og øve det rent menneskelige. Det er helt naturlig at vi lar maskinene gjøre sitt arbeid, men vi må vokte oss for ikke selv å bli til maskiner. Alt dette som moderne teknologi gjør for oss hadde naturligvis en menneskedannende virkning på de som tidligere utførte dette arbeidet.

En skolering av våre bevegelser, av koordineringsevne og smidighet gir ferdigheter som tjener og gleder oss hele livet. Slik sett har eurytmien også sin matnyttighet. Eurytmi er bra for bilkjøring, eurytmi er bra for databehandling, eurytmi er bra for diskodans, eurytmi er bra for alt som krever at vi beveger oss. Dette er allikevel ingen ekte begrunnelse for hvorfor elevene må gjøre eurytmi. Ville det da ikke være bedre å

spesialtrene barna innenfor hver av de ulike bevegelsesområdene? Sannheten er at vi ikke gjør eurytmi fordi det er så spesielt bra for det ene eller det andre. Ved å øve eurytmi eller annen kunst stiller vi oss utenfor det kausale. Vi kan bare ane årsak- og virknings-sammenhenger i kunstens verden, og begrunnelsen for at vi utøver kunst må ligge i kunsten selv.

Gleden over å bevege seg, interessen for alle menneskets bevegelsesmuligheter, det er den egentlige selvbegrunnelse for de som øver eurytmi. Det er lærerens oppgave å forsøke å vekke denne gleden hos barna. Til å begynne med skjer dette ved at eurytmiundervisningen er som en formet lek. Etterhvert vekkes elevenes forståelse for de ulike bevegelsene. Barnslig bevegelsesglede kan bli til voksen bevegelsesinteresse, som så på nytt kan føde gleden over å bevege seg til språk og musikk.